

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLOSTA

1. Pääasiallinen sisältö

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) nojalla ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta.

Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä:

- 1) kunnallisia eläinlääkäripalveluja koskevan valtakunnallisen ohjelman laatimisesta ja sisällöstä;
- 2) niiden korvausten perusteista ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä, joita valtion varoista maksetaan eläinlääkäripalveluja järjestäville kunnille, kuntayhtymille tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueille (*järjestäjät*) kunnaneläinlääkäreiden suorittamasta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta;
- 3) Helsingin yliopiston tuottamien julkisten eläinlääkintäpalvelujen toiminta-alueiden rajoista;
- 4) yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toiminnasta tehtävän ilmoituksen tekemisestä ja sisällöstä.

2. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee voimaan 1.1.2026. Lain voimaantulo kumoaa aiemman eläinlääkintähuoltolain (765/2009). Samalla kumoutuu eläinlääkintähuollosta annettu valtioneuvoston asetus (1031/2009).

Eläinlääkintähuoltolain 4 §:n 2 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden mukaisesti valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset eläinlääkäripalveluja koskevan valtakunnallisen suunnitelman laatimisesta ja sisällöstä.

Lain 18 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset Helsingin yliopiston Yliopistollisen eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueen rajoista.

Lain 22 §:n 2 momentin mukaan tarkemmat säännökset kunnaneläinlääkäreille säädetyistä valvontatehtävistä järjestäjille maksettavan korvauksen perusteista sekä maksamisessa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi lain 23 §:n 4 momentissa on asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toiminnasta tehtävän ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

3. Pääasialliset vaikutukset

Asetuksella ei ole varsinaisia taloudellisia vaikutuksia. Valtion maksamia korvauksia koskevat muutokset ovat nykytilaan verrattuna siinä määrin teknisuonteisia, ettei niillä arvioida olevan valtion menojä lisäävää tai vähentävää vaikutusta.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan valtion varoista korvataan järjestäjälle kunnaneläinlääkäreille kuuluvasta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä järjestäjälle aiheutuneiden todellisten

kustannusten määrää. Nämä säännökset vastaavat vanhan eläinlääkintähuoltolain säännöksiä. Aluehallintovirasto, jonka eläinlääkintähuoltoon liittyvät tehtävät on esitetty siirrettäväksi valtion aluehallintouudistuksen yhteydessä Ruokavirastolle 1.1.2026 lukien, maksaa korvauksen laskutusta vastaan.

Korvaukset kunnille maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta). Korvauksia maksetaan kunnaneläinlääkäreiden eläintäutilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) perusteella suorittamista tehtävistä.

Valtion kunnille maksamat korvaukset ovat vähitellen nousseet alkuperäisestä vuoden 2009 arviosta, joka oli 4,4 miljoonaa euroa vuodessa, lähes 10 miljoonaa euroa vuodessa (9,7 miljoonaa euroa vuonna 2024).

Asetuksen myötä valvontatehtävistä maksettavan korvauksen perusteet joiltakin osin tarkentuisivat. Perusteiden täsmentäminen vähentäisi tulkinnanvaraisuutta ja selkeyttäisi korvauksen maksamiseen liittyvää menettelyä.

4. Lausuntopalaute

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, Ruokavirasto, aluehallintovirastot, Suomen Kuntaliitto, Kunta- ja hyvinvointialueuudistuksen toteuttajat KT, ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Eläinten Terveys ETT, SEY Suomen Eläinsuojelu, Elintarviketeollisuusliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, Suomen Yksityiset Eläinlääkärit ry sekä Suomen valvontaeläinlääkäriliitto.

Lausuntoaika oli 1.4.2025–13.5.2025.

Lausuntoja saatiin 13. Lisäksi valtiovarainministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Helsingin yliopisto ja SEY pitivät Helsingin yliopiston tuottamiin palveluihin liittyvää pykäläehdotusta tarkoituksenmukaisena.

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajien ilmoitusvelvollisuutta koskevan ehdotuksen osalta SEY esitti harkittavaksi, tulisiko ilmoituksessa edellyttää mainintaa palvelujen kannalta merkityksellisestä henkilökunnan osaamisesta ja koulutuksesta sekä tulisiko tarkentaa sitä, millä tarkkuudella pääasiallisesta varustuksesta on ilmoitettava. Jatkovalmisteluvaiheessa uusia vaatimuksia ei ole lisätty, koska ne lisäisivät eläinlääkäripalvelujen tuottajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa eikä niitä pidetä ilmoitusvelvollisuuden tavoitteiden kannalta välttämättöminä.

Suurin osa lausuntopalautteesta koski valvontatehtävistä maksettavia valtion korvauksia.

Ehdotettua säännöstä, joka koskee tarkoituksenmukaisen koulutuksen korvaamista, pidettiin tärkeänä.

Kuntaliitto katsoi, että valtion olisi korvattava aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti ja että 3 §:n 3 momenttiin tulisi lisätä uusi alakohta muiden aiheutuneiden kustannusten

korvaamisesta. Myös KT:n sekä eräiden ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden lausunnoissa katsottiin, että järjestäjille tulisi korvata kustannuksia ehdotettua laajemmin, esimerkiksi korottamalla palkkakustannuksiin lisättävää 5,3 prosentin korvausta. Kuntaliiton ja KT:n lausunnoissa ehdotettua laskutusväliä pidettiin liian tiheänä katsoen sen lisäävän hallinnollisen työn määrää kunnissa. Toisaalta eräissä kuntien tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden lausunnoissa laskutusväliä pidettiin liian harvana.

Joissakin lausunnoissa esitettiin, että sairaiden luonnonvaraisten eläinten eläinsuojelutehtävien kustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti ja että asetuksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan säätää myös eläinten hyvinvoinnista annetun lain mukaisille asiantuntijoille ja avustajille maksettavien palkkioiden ja matkakustannusten korvaamisesta.

Jatkovalmisteluvaiheessa ei ole muutettu tai laajennettu ehdotettuja korvauserusteita valtionaloudelle potentiaalisesti aiheutuvan riskin vuoksi. Prosenttiosuutta on sovellettu vakiintuneesti aiempien neuvottelujen tuloksena. Sillä on tarkoitettu katettavan keskimääräiset kustannukset viranhaltijan mahdollisista sairauslomista, työkyvyttömyyseläkkeistä ja perhevapaista. Korvaus ottaa huomioon palkkojen nousun. Mainittuun korvausprosenttiin pohjautuvat myös valtionaloudelle aiheutuvia kustannuksia koskevat arviot. Luonnonvaraisten eläinten lopetuksen tai muiden luonnonvaraisiin eläimiin kohdistuvien toimenpiteiden kustannuksista ei voida säätää ehdotetussa asetuksessa, koska kyse ei ole eläinlääkintähuoltolain 22 §:ssä tarkoitettusta valvontatehtävästä. Asiantuntijoita ja avustajia koskevista korvauksista ei myöskään voida säätää ehdotetussa asetuksessa, sillä niistä säädetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain 115 §:ssä.

Kuntaliitto, SEY, Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ja Kemijärven kaupunki katsoivat valvonnan laatutasoon liittyvään säännösehdotukseen viitaten, ettei laatutason rajaamisella tule heikentää valvonnan laatua. Kyseisen säännöksen sanamuotoa on jatkovalmisteluvaiheessa muutettu. Asetuksella ei rajata kunnassa tehtävää valvontaa tai sen laatua, vaan sillä pyritään varmistamaan, että valtion korvauksia käytetään vain siihen valvontaan, joka on säädetty kunnaneläinlääkäreiden vastuulle eläinlääkintähuoltolain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä.

Asetusta koskevan lausuntopalautteen lisäksi Kuntaliitto esitti, että eläinlääkintähuoltolain 22 §:ssä tarkoitettut valvontatehtävät tulisi siirtää valtion tehtäviksi. Kuntien tehtävistä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa säädetään eläinlääkintähuoltolaissa sekä useissa muissa laintasoissa säädöksissä. Eläinlääkintähuoltolain uudistusta valmistellut työryhmä ei ehdottanut valvontatehtävien siirtämistä valtiolle.

5. Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin järjestäjän ja yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan määritelmistä.

Asetuksessa *järjestäjällä* tarkoitettaisiin pykälän 1 momentin mukaan kuntaa sekä kuntayhtymää ja yhteistoiminta-aluetta siltä osin kuin kyseiset tahot hoitavat eläinlääkintähuoltolain mukaisia tehtäviä toimien kuntalaissa (410/2015) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009) säädetyssä yhteistoiminnassa. Tämä vastaisi sitä, miten järjestäjän käsitettä käytetään eläinlääkintähuoltolaissa.

Pykälän 2 momentissa olisi eläinlääkintähuoltolain 2 §:n 3 kohtaa vastaava määritelmä. *Yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla* tarkoitettaisiin eläinlääkäripalveluja tuottavaa luonnollista henkilöä tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä taikka oppilaitosta. Määritelmä ei kuitenkaan tarkoita julkisoikeudellista yliopistoa silloin, kun se tuottaa eläinlääkintähuoltolain 18 §:n mukaisia julkisia eläinlääkäripalveluja.

2 §. *Eläinlääkäripalveluja koskeva valtakunnallinen suunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin eläinlääkäripalveluja koskevan valtakunnallisen suunnitelman laatimisesta ja sisällöstä.

Eläinlääkintähuoltolain 4 §:n mukaan Ruokaviraston on laadittava valtakunnallinen suunnitelma 8 §:ssä tarkoitetun järjestämistä vastuun piiriin kuuluvista eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua sekä palvelujen valvontaa koskevat yleiset tavoitteet.

Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston tulisi suunnitelmaa laadittaessa kuulla järjestäjiä. Tämä säännös vastaisi pitkälti voimassa olevan asetuksen säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtakunnallisesta suunnitelmasta tulisi käydä ilmi etäisyys, jolla eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisten eläinlääkintäpalvelujen tulisi olla saatavilla tai aika, jonka kuluessa kyseisten palvelujen tulisi olla saatavilla. Säännös olisi uusi.

Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n 4 momentin mukaan järjestämistä vastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 83/2002 vp, s. 53) mukaan kohtuullisena voidaan yleensä pitää sitä, että etäisyys palveluntarjoajan ja palvelujen käyttäjän välillä on pääosassa tapauksista enintään 50 kilometriä arkipäivisin virka-aikaan ja enintään 100 kilometriä virka-ajan ulkopuolella. Kuitenkin erityisesti sellaisissa maan osissa, joissa väestötiheys on maan keskiarvoon verrattuna hyvin alhainen, sekä esimerkiksi saaristoalueilla kohtuullisuutta on tulkittava tapauskohtaisesti alueen erityispiirteet huomioon ottaen. Perustelujen mukaan esitetty vastaa pitkälti aiemman eläinlääkintähuoltolain nojalla tehdyn Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) ohjeita ja tulkintoja.

Ehdotettu säännös merkitsisi, että niissä tapauksissa, joissa palvelujen saatavilla oloa ei olisi perusteltua määritellä etäisyyden perusteella, suunnitelmassa tulisi määritellä tarkemmin aika, jonka kuluessa tarvittavat palvelut pitäisi tarjota. Valtakunnallisen suunnitelman sisältämät etäisyyden ja ajan määreet olisivat ohjeellisia, eikä niiden olisi välttämättä oltava ehdottoman tarkkarajaisia.

3 §. *Järjestäjälle valvontatehtävistä maksettavat korvaukset.* Pykälässä säädettäisiin valtion varoista järjestäjälle maksettavan korvauksen perusteista ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä.

Korvaus perustuisi pykälän 2 momentin mukaan kustannusten lisäksi valvontatehtäviin käytettyyn aikaan, johon sisältyy myös matkoihin käytetty aika. Kustannukset koostuvat valvontatehtäviin käytetyn työajan palkkakustannuksista henkilösivukuluineen, valvontatehtävissä mahdollisesti tarvittuun poliisin virka-avun kustannuksista, valvontatehtävästä aiheutuvista välttämättömistä matkakustannuksista sekä valvontatehtävässä käytettyjen aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden sekä välttämättömien palvelujen hankinnasta aiheutuneista kustannuksista. Momentti vastaisi pitkälti voimassa olevan asetuksen säännöksiä lukuun ottamatta mainintaa poliisin virka-avun kustannuksista, joka olisi uusi.

Ehdotetussa 3–5 momentissa järjestäjälle valvontatehtävistä maksettavien korvausten perusteita tarkennettaisiin voimassa olevaan asetukseen verrattuna lisäämällä maksettavien palkkakustannusten sisältöä koskeva erittely. Tarkennukset vastaisivat voimassa olevassa maa- ja metsätalousministeriön ohjeessa olevia suosituksia lukuun ottamatta 5 momentin mainintaa valvontatehtävien suorittamisen kannalta tarkoituksenmukaiseen koulutukseen käytetyn kunnaneläinlääkärin työajan ja kustannusten korvaamisesta, joka olisi uusi myös ohjeisiin verrattuna.

Pykälän 6 momentissa olisi uusi säännös, jonka mukaan valtion varoista ei korvata sellaisia valvontatehtävän hoidosta aiheutuneita kustannuksia, jotka merkittäväällä tavalla ylittävät sen, mitä valvonnan kohtuullisen laatutason katsotaan edellyttävän. Tarkoituksenmukaisella laatutasolla tarkoitetaan esimerkiksi Ruokaviraston valtakunnallista valvontasuunnitelmaa vastaavaa laatutasoa.

Pykälän 7 momentissa olisi uusi vaatimus, jonka mukaan laskut toimitettaisiin neljä kertaa vuodessa siten, että yhtä vuosineljänneestä koskeva lasku tulisi toimittaa aina kuukauden kuluessa kyseisen vuosineljänneksen päättymisestä. Momentin mukaan viimeistä vuosineljänneestä koskeva lasku olisi toimitettava viimeistään 12.1. seuraavana vuonna, kun voimassa olevan asetuksen mukainen määräaika on 15.1. Ehdotetut muutokset ovat tarpeen valtion taloudenhoidon kannalta, jotta korvauksiin voidaan varata riittävästi määrärahaa ja jotta laskut saadaan maksettua sen vuoden määrärahasta, jolle valvontasuoritteet kohdentuvat.

4 §. *Helsingin yliopiston tuottamat julkiset eläinlääkintäpalvelut.* Pykälä olisi voimassa olevaan asetukseen nähden uusi. Siinä säädettäisiin Helsingin yliopiston tuottamien eläinlääkintähuoltolain 18 §:n mukaisten eläinlääkäripalvelujen toiminta-alueesta. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan Helsingin yliopisto tuottaa kyseisiä eläinlääkäripalveluja julkisina palveluina ylläpitämänsä yliopistollisen eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista.

Ehdotetussa pykälässä lueteltaisiin toiminta-alueeseen kuuluvat kunnat. Ehdotus perustuu yliopiston ja kuntien välisiin sopimuksiin perustuvaan nykytilanteeseen.

Pykälässä ei säädettäisi tuotettavien palvelujen laajuudesta kyseisten kuntien alueilla, vaan sen määrittäisivät eläinlääkintähuoltolain 38 §:n 4 momentin säännökset. Niiden mukaan lain 9 §:ssä tarkoitetut eläinlääkäripalvelut, joita Helsingin yliopisto on tuottanut järjestäjän ja yliopiston välisen sopimuksen perusteella vähintään kolmen vuoden ajan lain voimaantuloa edeltävien viiden vuoden aikana, määrittävät lain voimaan tullessa Helsingin yliopiston julkisen palvelutuotannon laajuuden kyseessä olevassa toiminta-alueen osassa. Laki mahdollistaa kuitenkin sen, että järjestäjät ja yliopisto sopivat keskenään joistakin muutoksista palvelutuotannon laajuuteen.

5 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin yksityiseltä eläinlääkäripalvelun tuottajalta vaadittavan ilmoituksen sisällöstä. Ehdotetun pykälän 1 momentti koskee sellaista yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajaa, joka on yksityisoikeudellinen oikeushenkilö tai oppilaitos, ja 2 momentti sellaista yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajaa, joka on luonnollinen henkilö. Pykälä vastaisi voimassa olevan eläinlääkintähuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:ää. Ehdotetun pykälän mukaan ei kuitenkaan vaadittaisi *selvitystä toiminnassa käytettävistä tiloista ja pääasiallisesta varustuksesta*, sillä kyseisten seikkojen sisällyttämistä ilmoitukseen ei pidetä ilmoituksen tarkoitus huomioon ottaen välttämättömänä. Kohdan poistaminen vähentäisi ylimääräistä hallinnollista taakkaa.

Eläinlääkintähuoltolain 38 §:n 1 momentissa on siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa ilmoituksen tehneet ja rekisteröidyt yksityiset eläinlääkäripalvelun tuottajat saavat jatkaa toimintaansa ilman uutta ilmoitusta.

6 §. *Voimaantulo.* Pykälässä olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

6. Asetuksen voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2026 eli samaan aikaan kuin eläinlääkintähuoltolaki.

